

STRUKTURNA POMOČ ZA RIBIŠTVO

Evropska ribiška politika se je sprva financirala iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva, v obdobju 2007–2013 iz Evropskega sklada za ribištvo, v obdobju 2014–2020 pa se financira iz novega Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo, katerega vrednost znaša 6,4 milijarde EUR. Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo pomaga ribičem pri prehodu na trajnostni ribolov, obalnim skupnostim pri diverzifikaciji njihovega gospodarstva ter financira projekte za odpiranje novih delovnih mest in izboljšanje kakovosti življenja ob evropskih obalah.

PРАВNA PODLAGA

Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.

Uredba (EU) št. 508/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

CILJI

Glavni cilj ribiške strukturne politike je zagotoviti finančne ukrepe za izvajanje skupne ribiške politike (SRP) ter trajnostnega razvoja ribištva in ribogojnih območij. Pomaga ribičem, da se prilagodijo novim zahtevam, kot so zahteve v zvezi s prepovedjo zavržkov, novimi varnostnimi ukrepi, spremenjenimi delovnimi pogoji, zbiranjem podatkov in pristaniško infrastrukturo.

DOSEŽKI

A. Ozadje

Začetki strukturne ribiške politike segajo v leto 1970, ko je bila sprejeta odločitev, da se v usmerjevalni oddelek Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada vključi podpora za izgradnjo, posodobitev, trženje in preoblikovanje ribiškega sektorja.

Leta 1992 je Evropski svet v Edinburgu odločil, da ribiško strukturno politiko vključi v strukturne sklade z lastnim ciljem, cilj 5(a) (prilagoditev strukture ribištva), in z neodvisnim finančnim instrumentom, finančnim instrumentom za usmerjanje ribištva.

Za obdobje 1994–1999 je bila vzpostavljena Pobuda Skupnosti za prestrukturiranje ribiškega sektorja (PESCA), namenjena finančni podpori območjem, odvisnim od ribištva, kot tudi spremljajoči ukrepi, na primer zgodnje upokojevanje, spodbude za mlade ribiče itd.

Agenda 2000 je uvedla nove pristope, med drugim je strukturne težave območij, odvisnih od ribištva, vključila v okvir novega cilja 2 strukturnih skladov, leta 2000 pa ni obnovila pobude PESCA. Uredba Sveta (ES) št. 1263/1999 je za obdobje 2000–2006 vzpostavila novi okvir finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva, da bi se vzpostavilo trajnostno ravnotežje med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem.

B. Evropski sklad za ribištvo

1. Za obdobje 2007–2013 je v okviru reforme skupne ribiške politike finančni instrument za usmerjanje ribištva nadomestil Evropski sklad za ribištvo (ESR), ki je imel je pet prednostnih nalog:

- podpirati glavne cilje SRP, zagotavljati trajnostno rabo ribolovnih virov in stabilno ravnovesje med temi viri ter zmogljivostjo ribiških flot EU;
- povečati konkurenčnost in gospodarsko vzdržnost izvajalcev v tem sektorju;
- spodbujati okolju prijazen ribolov in proizvodne metode;
- zagotavljati primerno podporo za zaposlene v sektorju;
- omogočati diverzifikacijo gospodarskih dejavnosti na območjih, odvisnih od ribolova.

Evropski sklad za ribištvo je imel za obdobje 2007–2013 na voljo 3849 milijonov EUR, od katerih je bilo 2908 milijonov namenjenih konvergenčnim, 941 milijonov pa nekonvergenčnim območjem.

2. Vrste ukrepov:

- ukrepi za prilagoditev ribiške flote Unije (pomoč za trajni ali začasni umik ribiških plovil ali za usposabljanje, prekvalifikacijo ali zgodnjo upokojevanje);
- ribogojstvo, predelava in trženje: spodbujanje nakupa in uporabe orodja in metod, ki zmanjšujejo vpliv ribolova na okolje, zlasti pri malih in mikro podjetjih;
- ukrepi v skupnem interesu: do pomoči so bili upravičeni projekti, ki so pripomogli k trajnostnemu razvoju ali ohranjanju virov, h krepitvi trgov za ribiške proizvode ali k spodbujanju partnerstev med znanstveniki in izvajalci v ribiškem sektorju;
- trajnostni razvoj obalnih ribiških območij: podpora ukrepom in pobudam za diverzifikacijo in okrepitev gospodarskega razvoja na ribolovnih območjih, ki jih je prizadel upad ribiških dejavnosti;
- tehnična pomoč: ukrepi, povezani s pripravo, spremljanjem, upravno in tehnično podporo, ocenjevanjem, revizijo in nadzorom, potrebnim za izvajanje predlagane uredbe.

Države članice so bile odgovorne za razporeditev finančnih virov med teh pet prednostnih nalog.

EVROPSKI SKLAD ZA POMORSTVO IN RIBIŠTVO (ESPR)

Da bi se udeležil dogovor Parlamenta s Svetom o novi in temeljito revidirani skupni ribiški politiki, kot ga je predlagala Komisija in prvotno leta 2013 spremenil Parlament, je bil Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo ponovno spremenjen in je dobil dokončno obliko s sporazumom s Svetom.

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo je eden od petih evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI) za obdobje 2014–2020. Sklad je del razdelka 2: trajnostna rast in naravni viri. Je glavno finančno orodje v podporo skupni ribiški politiki EU. Manjši znesek iz ESPR je namenjen podpori celostne pomorske politike (CPP). Skupna ribiška politika spodbuja predvsem trajnostni ribolov, trajnostno ribogojstvo, nadzor in izvrševanje, zbiranje podatkov in modro gospodarstvo. ESPR podpira tudi vseevropske cilje na področju pomorskih in obalnih zadev, kot so mednarodno upravljanje, znanje o morju in pomorsko prostorsko načrtovanje. Za obdobje 2014–2020 je ESPR namenjenih 6400 milijonov EUR. Delovanje skladov ESI urejajo skupna pravila in določbe (gl. Uredbo (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013), ki izboljšujejo in harmonizirajo njihovo usklajevanje in izvajanje. S sredstvi Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo se skupaj z nacionalnimi sredstvi sofinancirajo projekti: vsaki državi članici se dodeli delež celotnega proračuna sklada glede na velikost njenega ribiškega sektorja (delež zaposlovanja, raven proizvodnje, velikost ribiške flote itd.). Država članica nato pripravi operativni program z opisom dodeljenih finančnih sredstev, ki ga mora odobriti Komisija. Nacionalni organi lahko izberejo, kateri projekti naj se financirajo, in so skupaj s Komisijo odgovorni za izvajanje operativnega programa.

Program podpira naslednja štiri glavna področja:

A. Okoljsko trajnostno ribištvo EU:

- naložbe v bolj selektivno ribolovno orodje, da se preprečijo završki in obvladajo posledice obveznega iztovora celotnega ulova, kot od leta 2015 dalje določa SRP;
- na posebno zahtevo Parlamenta mora biti prednostna naloga zbiranje podatkov in nadzor, zato je treba za doseg tega cilja bistveno povečati delež Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo;
- izvajanje ukrepov za ohranjanje staležev, kot so obdobja mirovanja za biološko obnovo;
- zamrznitev subvencij za subjekte, ki ne spoštujejo pravil SRP.

B. Konkurenčen ribiški sektor EU:

- začetna pomoč (do 75 000 EUR za naložbe v plovila, krajša od 12 m) za ribiče, mlajše od 40 let, ki imajo najmanj pet let poklicnih izkušenj v ribiškem sektorju;
- pomoč za diverzifikacijo prihodkov ribičev s pomožnimi dejavnostmi (na primer turistični ribolov): pomembno je spomniti, da je Parlament zavrnil možnost prekvalifikacije zunaj ribiškega sektorja, kot je prvotno predlagala Komisija;

- naložbe v naprave na krovu za boljše upravljanje ulova in izboljšanje kakovosti ter naložbe v pristaniško infrastrukturo, da se izpolnijo pogoji za obvezno iztovarjanje;
- pomoč za inovacije, vključno z razvijanjem sodobnejših in okolju prijaznejših plovil;
- pomoč za proizvodne in prodajne načrte, ki jih pripravijo organizacije proizvajalcev;
- končna pomoč za razrez plovil ob koncu dejavnosti, da se zmanjšata zmogljivost in ribolovni napor flote;
- pomoč za nadomestitev motorjev, da se zmanjšajo moč in emisije CO₂ (odvisno od upadajoče moči motorja za plovila med 12 in 24 m).

C. Boljši socialni pogoji:

- naložbe za boljše zdravje, higieno in varnost na krovu;
- poklicno usposabljanje ribičev;
- vzpostavitev vzajemnega zavarovalnega sklada za primere naravnih nesreč ali okoljskih ali z zdravjem povezanih nezgod (v korist ribičev in gojiteljev ostrig v primeru množičnega pogina).

D. Modra rast (ribogojstvo):

- podpora za večji prenos tehnološkega razvoja, inovacij in znanja;
- povečanje konkurenčnosti in vzdržnosti ribogojnih podjetij, zlasti malih in srednjih;
- pobude za zaščito in obnovo vodne biotske raznovrstnosti ter za izboljšanje ekosistemov, povezanih z ribogojstvom;
- spodbujanje ribogojstva z visoko ravno varstva okolja, zdravja in dobrobiti živali ter javnega zdravja in varnosti;
- razvoj strokovnega usposabljanja, novih strokovnih veščin ter vseživljenjskega učenja. Za izvajanje teh ukrepov so pomembne strategije pametne specializacije (RIS3): spodbujajo celosten pristop, ki novim pobudam in programom omogoča vključevanje v vse obstoječe gospodarske dejavnosti s spodbujanjem inovacij, uveljavljanjem mladih podjetij in pristopom od spodaj navzgor. Ta načela imajo lahko pomembno vlogo pri spodbujanju modre rasti.

Proračun

Finančna sredstva za Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo za obdobje 2014–2020 znašajo 6,4 milijarde EUR. 89 % sklada upravljajo države članice in sredstva uporabljajo za zmanjševanje vpliva ribištva na morsko okolje, zagotavljanje več tržnih orodij za potrošnike in strokovnjake, spodbujanje skupnega upravljanja zaščitenih območij in podporo malemu priobalnemu ribolovu. Od tega je:

- 4340 milijonov EUR dodeljenih za trajnostni razvoj ribištva in ribogojstva, vključno z ukrepi, povezanimi s trženjem in predelavo, tehnično pomoč, lokalni razvoj in podporo ribiškim območjem;
- 580 milijonov EUR dodeljenih za nadzor in krepitev ukrepov za spremljanje skladnosti s SRP in ohranjanje pravičnega dostopa do zdravih staležev. To

vključuje nadzor nad dostopom do ribolovnih območij, ribolovnega napora, celotnega dovoljenega ulova (TAC) in kvot;

- 520 milijonov EUR dodeljenih za financiranje zbiranja podatkov za boljše dolgoročno upravljanje ribištva (na primer razumevanje in spremljanje komercialnih vrst in dinamike posameznih staležev in mešanega ribolova ter ekološkega oblikovanja regionalnih bazenov);
- 71 milijonov EUR dodeljenih ukrepom za modro gospodarstvo, da se omogoči trajnostna rast in ustvarjajo nova delovna mesta iz morskih virov na področjih, kot je morski nadzor ter boljše znanje o morjih in ekosistemih, ter odgovorno izkoriščanje novih morskih virov (energija, biotehnologija itd.);
- 192,5 milijona EUR dodeljenih kot nadomestilo za najbolj oddaljene regije, katerih flote sestavljajo pretežno majhna plovila. Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo upošteva posebne omejitve najbolj oddaljenih regij tako, da povečuje javno pomoč in oblikuje posebne nadomestne sheme za dodatne stroške pri ribiških in ribogojških proizvodih.

Ostalih 11 % neposredno upravlja Komisija, da podpira projekte na področju pomorstva in obalnih zadev po vsej EU, vključno s pomorskim prostorskim načrtovanjem, mednarodnim upravljanjem in sodelovanjem ter za izmenjavo informacij in najboljših praks.

Večletni finančni okvir

Strukturna pomoč za SRP se ureja z večletnim finančnim okvirom, s katerim se določijo največje letne vsote, ki jih EU lahko porabi na različnih političnih področjih. Okvir zagotavlja shemo finančnega načrtovanja in proračunske discipline ter omogoča, da je poraba EU predvidljiva in ostaja znotraj dogovorjenih okvirov dovolj dolgo, da so skupne politike učinkovite. Večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020 je razdeljen na šest kategorij odhodkov, ki ustrezajo različnim področjem dejavnosti, eno od katerih je Trajnostna rast in naravni viri, ki vključuje SRP in ki mu je namenjenih 420 milijard EUR. Komisija je 2. maja 2018 objavila predlog večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027, 12. junija 2018 pa je GD MARE objavil svoj predlog za Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo za naslednje ključne prednostne naloge:

- spodbujati trajnostno ribištvo in ohranjati morske biološke vire,
- prispevati k prehranski varnosti v Evropski uniji s trajnostnim in konkurenčnim ribogojstvom in trgi,
- omogočati rast trajnostnega modrega gospodarstva in spodbujati uspešne obalne skupnosti ter
- krepiti mednarodno upravljanje oceanov, da se zagotovijo varnost, zaščita, čistost in trajnostno upravljanje morij in oceanov.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament glasuje tako o proračunu kot o razrešnici. Sozakonodajalca po rednem zakonodajnem postopku glasujeta o predlogu Evropskega sklada za pomorstvo

in ribištvo. Parlament pregleduje odhodke EU prek skladov ESI v okviru letnega proračunskega postopka za podelitev razrešnice.

Parlament je 6. julija 2016 razpravljal o samoiniciativnem poročilu o pripravah na povolilno revizijo večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020^[1] in ga sprejel, kar je bil njegov prispevek k procesu, preden je Komisija predstavila svojo vmesno revizijo večletnega finančnega okvira. Odbor za ribištvo je 11. novembra 2017 glasoval o mnenju za Odbor za proračun o naslednjem večletnem finančnem okviru: priprava stališča Parlamenta o večletnem finančnem okviru po letu 2020.

Parlament je 13. marca 2019 sprejel zakonodajno resolucijo o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 508/2014 glede nekaterih pravil o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo zaradi izstopa Združenega kraljestva iz Unije^[2]. Ta uredba EU se uporablja za ESPR v tekočem obdobju 2014–2020.

Parlament je 4. aprila 2019 sprejel zakonodajni predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo za obdobje 2021–2027.^[3] Sklad bi moral biti namenjen ciljnemu financiranju iz proračuna Unije za podpiranje skupne ribiške politike, pomorske politike Unije in mednarodnih obveznosti Unije na področju upravljanja oceanov.

Carmen-Paz Martí
05/2019

[1]UL C 101, 16.3.2018, str. 64.

[2]Sprejeta besedila, [P8_TA-PROV\(2019\)0183](#).

[3][P8_TA\(2019\)0343](#).

